

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. III. De impedimentis matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

rant vel thoro, siue ad tempus, siue in perpetuum, ob finem spiritualem, vel etiam habitatione. Quod tamen non solet permitti, nisi uterque ingrediatur religionem, vel uxore ad religionem transeunte (aut si vetula sit, id est sexagenaria, *Axor. 6. c.*, vel saltem quinquagenaria; *Sanc. Bon. Barbof. Dian. p. 3. t. 4. R. 73.* manente in seculo, in voto continentiae) maritus suscipiat sacros ordines. Porro apud quem, & cuius expensis, facto divortio liberi sint educandi, *v. Laym. hic. l. c. & Sanch. vid. Perez. d. 58. & 59. Bonac. q. 3. p. 5. num. 11.*

Queres. An uxor teneatur sequi virum ad cohabitationem?

Resp. Teneri, quia vir est caput familiae, & uxoris. *Excipiuntur tamen sequentes Casus.*

I. Si ex sequela timeatur grave onus, vel periculum v. g. vitæ, pudicitiae, vel salutis; vel uxor à viro peregrè non alatur.

II. Si vir post matrimonium factus sit vagus, nec facile sit sequi, secus tamen, si ante fuit vagus, idque ipsa scivit.

III. Si in contractu matrimonii additum fuit pactum, de non mutando domicilio, & nulla gravis necessitas urgeat,

CAPUT III.

De impedimentis Matrimonii.

DUPLICIS generis sunt impedimenta: quædam illicitum tantùm, alia insuper irritum

matrimonium reddunt. Piora dicuntur impedientia, posteriora dirimentia.

DUBIUM I.

Quae sint impedimenta impedientia tantum?

Resp. Præter peccatum mortale, & excommunicationem, sex potissimum reddunt matrimonium mortaliter illicitum, scilicet:

Ecclesia vetitum, nec non tempus feriarum, Atque catechismus, crimē, sponsalia, votum, Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Dicitur I. *Vetitum*, id est, prohibitio Ecclesiae, quæ fit ab Episcopo, vel Parocho, ob dubium impedimenti alicujus, vel inhabilitatis inter copulandos, v. *Bon. 9. l. 1. p. 14. num. 1.*

Dicitur II. *Tempus feriarum*: quod secundum *Trid. sess. 24. c. 10. de reform.* incipit nunc ab Adventu Domini, usque ad Epiphaniam inclusive; & à die Cinerum usque ad octavam Paschæ inclusive. Quo tempore non prohibetur ipse contractus, aut ejus consummatio, sed tantum nuptiarum solemnitates, ut est benedictio nuptiarum, solemnis sponsæ in domum sponsi traductio, solemniora convivia, & tripudia, &c. Neque *Trid. sess. 24. c. 1. prohibet* matrimonium consummari ante benedictionem, sed tantum hortatur ne fiat, v. *Bon. l. c. Sanchez. l. 7. d. 7. Con. d. 30. Fil. 1. 10. p. 2. c. 9. M. Perez d. 43. § 10. n. 7.*

Dicitur III. *Catechismus*. Quod impedimen-

tum contrahitur ab eo, qui respondet pro infante, quando suppletur caremonia post baptismum collatum in necessitate, sed videtur sublatum per *Trid.* secundum *Sanch. Fagund. Con. Fill. &c.* qui ideo monent Parochos, ut in libro distinguant patrilinos Catechismi, à patrilinis Baptismi, v. *Bon. l. c.*

Dicitur IV. *Crimen*, ut 1. Incestus cum consanguinea conjugis in primo vel secundo gradu, scienter admissus; (qui impedit matrimonium cum quacunque alia persona v. *Perez. d. 23. f. 15.*) vel cum propria matre vel filia. 2. Raptus alienæ sponsæ 3. Uxorididium. 4. Presbyterididium. 5. Susceptio propriæ prolis ex baptismo, ad impediendam redditionem debiti. 6. Publica pœnitentia, quamdiu durat. 7. Matrimonium cum Moniali. Verùm hæc per non usum sunt sublata, ut *Laym. hic. c. 15. ex Navar. Sanch. l. 7. d. 17. Con. d. 30. dub. 3.*

Dicitur V *Sponsalia*, scilicet cum una contracta & non dissoluta, *Con. d. 30. dub. 3. Sanch. Fill. Bon. l. c. n. 5.*

Dicitur VI *Votum*, scilicet simplex, sive castitatis, sive religionis, sive non nubendi. v. *Sanch. l. 7. d. 13. Regin. l. 38. c. 24. n. 148. Bon. l. c. n. 7.*

Dixi in Responsione, *potissimum*: quia præter supra dicta, alia tria impedimenta numerantur.

Primum, est clandestinitas: etsi enim valeat matrimonium clandestinè contractum, ubi Tridentinum non est receptum, non licet tamen sub mortali, Ubi autem Tridentinum est receptum,
saltem

saltem quoad punctum matrimonii, est irritum, de quo sequenti dubio.

Secundum, omissio benedictionis, quia sine hac etsi validè, illicitè tamen contrahitur matrimonium, saltem primum, ut ex *C. Nostrates*, & *C. Sponsus q. 5* docet *Bon. q. 4 p. 6. n. 2. Sanch. l. 7. d. 82. Sa, Henrig. Fill &c.* qui tamen concedunt non esse mortale, intellige, per se loquendo; nam per accidens, ratione præcepti particularis, scandalali, vel contemptus (ut si omittant nihili faciendo, ac si esset res vana, vel vile ac puerile haberent ei se subdicere) docet *Perez. d. 43. f. 10. n. 4.* posse esse mortale. Dixi, *primum*: nam secundæ nuptiæ non benedicuntur, nisi primæ non fuissent benedictæ. Quod si autem alter conjugum sit viduus, alter verò primas nuptias celebret, aut saltem nunquam fuerit benedictus, etsi jure antiquo non licuerit, nunc tamen quibusdam locis consuetudo habet, ut benedicantur, ut *v. Bon. l. c.* Et patet ex *Agenda*. Debet autem fieri in templo à proprio Parocho, sine cujus licentia si quis faciat, manet ipso facto suspensus, donec absolvatur ab ordinario Parochi, à quo benedictio erat accipienda.

Tertium, si contrahatur matrimonium sine præviis proclamationib⁹, sine quibus etsi valeat, non licet tamen sub mortali, ut habet communis, (quanquam *Sanch. l. 3. d. 5. num. 7. & Gasp. Hurt. d. 5. n. 59.* putent non esse mortale unam omittere, quando certum est moraliter, nullū subesse impedimentum. Sed contrarium docet *Pe. rez. d. 42. f. 1. n. 7. ex Con. & Pontio.*) nisi Episcopus,

pus, vel ejus Vicarius dispense, ut patet ex *Trid.* f. 24 c. 1. quod circa eas præcipit sequentia, 1. Ut fiant in Ecclesia, inter Missarum solemnias. Possunt tamen etiam fieri in oratorio, vel juxta Ecclesiam: aliove loco, confluente magno populo. 2. Ut fiant à proprio Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia. 3. Ut fiant in Parochia propria, & quidem utriusque contrahentis, ut declaravit Congregatio. 4. Ut fiant tribus diebus festivis, non immediatis, continuis tamen, id est, qui feriatis quidem diebus, nullo tamen festo, interpolentur, *vid. Bon q. 2 p. 6.* Unde resolves.

I. Licet statim post ultimam proclamationem contrahere, etiam eadem die: non licet autem differre ultra 4. menses, intra quos si non contrahant, repetendas esse denunciations, declaravit Congregatio in *sess. 24. cap. 1. de reform.* Imò *Rituale Romanum* duos tantum menses permittit, intra quos si non contrahatur, jubet repetere denunciations, nisi videatur aliud Episcopo.

II. Post proclamationes, tenetur sub mortali, qui novit impedimentum, illico denunciare, quantumvis secretum esset, ad impedienda gravia mala, v. g. incestum, sacrilegium, &c. Si tamen inde alteri periculum infamiae nasceretur, is ex charitate prius esset monendus, ut à matrimonio desisteret, *Sanch. l. 3. d. 13. Fagund. p. 2. l. 6. cap. 5. Henriq. Laym. lib. 3. tr. 3. p. 2. cap. 4. n. 8. &c. commun. contra Pontium d. 5. q. 6.* qui negat teneri denunciare, si sit occultum. Idemque tenet *Mart. Perez d. 43. f. 6. n. 1. & seq.* sed cum hac limitatione, si tantum audivit, & nescit à quo, vel si pro foro

foro interno sit dispensatum, vel si metuat magnum scandalum aut periculum, vel si sciat contrahentes esse in bona fide.

III. Contrahens ipse, legitime interrogatus de impedimento occulto, tenetur illud fateri, vel à matrimonio abstinere, nisi dispensationem pro foro conscientie acceperit: tunc enim fateri non tenetur, nisi Judex aliunde habeat sufficientem probationem. *Sanch. Sylv. Laym. l. c. n. 10. v. Bon. l. c. Perez. d. 43. f. 7. n. 2.*

IV. Parochus cognito impedimento, tenetur prohibere matrimonium, & remittere ad Episcopum, vel ejus Officialem, neque potest assistere, *Sanc. l. 3. d. 15. Mart. Perez. d. 43. f. 7. n. 6. & c. contra Pontium.* Nisi tamen ex sola confessione nosset: tunc enim nullo modo posset negare matrimonium, si ve publicè, si ve privatim petenti, neque illum admonere officii extra confessionem licet in confessione posset, ac deberet. Et tunc, si quidem sine magno scandalo à matrimonio non possent desistere, nec vellent, suadere, ut contrahant communi consensu, sub conditione, si Papa dispenset, animo tantisper cohabitandi, ut fratres (non autem quoad thorum) donec accedat dispensatio, & iterum contrahant. Ita ex *Beja & Pontiol. s. c. 3 Mart. Perez. l. c.* qui addit, si id omnino nolint, persistentque petere, debere Parochum assistere.

V. Potest Episcopus, vel ejus Vicarius, non autem Decanus Ruralis dispensare, vel ut una tantum fiat proclamatio, vel ut fiant post contractum subito factum coram Parocho & testibus, ante

consummationem, vel etiam ut planè omittatur, si iusta causa subsit, v. g. timor, ne alioqui malitiosè impediatur matrimonium, pudor contractuentium, senium, inconstantia, status disparitas, metus scandali, infamiæ, incontinentiæ, &c. *Bon. l. c.*

VI. Et si, quando per dispensationem contractum est matrimonium ante proclamationes postea faciendas, conjux non teneatur, nec debeat alteri reddere debitum, priusquam factæ fuerint: quando tamen certi sunt nullum subesse impedimentum, non peccare mortaliter consummando: tenet *Sot. Led. Texed. contra Sanch. apud Dia. p. 9. t. 8. R. 19.*

VII. Et si Parochus dispensare non possit, potest tamè in casu necessitatis per Episcopiam declarare, præceptum hoc hic & nunc non obligare, v. g. si moriturus concubinam velit ducere, ob prolis legitimationem, *Bonac. l. c. ex Sylv. Sanch. &c.*

DUBIUM II.

Quæ impedimenta dirimunt matrimonium?

Resp. Præter defectum consensus, de quo supra c. 2. d. 1. sunt, quæ sequentibus versibus comprehenduntur.

*Error conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas
Ætas, affines, si clandestinus, & impos,
Raptave sit mulier, nec parti reddita rute,*

Hæc

Hæc socianda vetant connubia, facta retrahant :

Hæc socianda vetant connubia, facta retrahant :

Dicitur I. *Error*, scilicet personæ: qui dirimit jure naturæ, v.g. si Cajo volenti ducere Annam offerat se Maria, cum qua, putans esse Annam, contrahat: quia error aufert libertatem, & consensum requisitum jure naturæ ad contractum.

Dixi, *Persona*: quia error qualitatis, seu conditionis personæ, (excipio servitutem) non irritat matrimonium, ut v.g. si putetur esse nobilis, virgo, dives, &c. quam quis vult ducere, nec sit talis: quia hic error non tollit consensum in personam, & materiam contractus. Aliud tamen esset, si absolute nollet consentire in personam, nisi tali conditione affectam, aut si ipsa conditio, juxta intentionem contrahentis, transiret in conditionem personæ: ut si quis vellet ducere primogenitam Regis nec aliam, & tamen alia substitueretur, non subsisteret contractus. *Bon. q. 3. p. 2. ex Sanch. l. 7. d. 18. Con. d. 31. Fill. &c.*

Dicitur II. *Conditio*, scilicet servilis, ut si homo liber ignoranter contrahat cum serva, vel servus cum serva, nullum est matrimonium. Idque secundum sententiam communiorum, jure tantum Ecclesiastico, fundato tamen in jure naturali, cui est valde conforme. Ratio, quia talis contractus adversatur. 1. Bono Sacramenti, cum servus invito domino nequeat cohabitare conjugii. 2. Bono fidei conjugalis, cum non possit solvere debitum ad libitum alterius. 3. Bono prolis, cum servus omnia acquirat domino. Ubi tamen *Notandum*, non esse propriè servos, qui sunt co-

loni originarii, vel ascititii, vulgò dicti *Leibegene*
v. *Laym. l. 5. t. 10. p. 4. c. 2.*

Dicitur III. *Votum* scilicet Solemne Castitatis, per susceptionem ordinis sacri, vel per solemnem professionem in religione approbatam, sponte emissam.

Dico I. *Sponte*: quia metus gravis irritat professionem ut v. *supra l. 5. c. 1. d. 2.*

Dico II. *Solemne*: quia votum simplex tantum impedit, non dirimit (excipe tamen vota simplicia Societatis.) v. *Laym. l. c. 3.*

Dicitur IV. *Cognatio*, quæ triplex est.

Prima dicitur *Legalis*, quæ est propinquitās personarum proveniens ex adoptione perfecta, (qua scilicet persona extranea assumitur in filium vel nepotem, ita ut transeat in potestatem adoptantis; eique succedat, vel tanquam hæres necessarius ex testamento, in quarta parte, vel tanquam filius ab intestato in totum) ea enim dirimit matrimonium usque ad quartum gradum, inter adoptantem & adoptatum, ejusque descendentes. *Cap. Per adoptionem, 3. q. 3. Cap. Dilige, 30 q. 3. v. Bon. q. 3. p. 5. §. 3. n. 4. & 5. Vide tamen Laym. cap. 7 & Dian. p. 9. t. 6. R. 54. ubi contra communem sententiam notat ex Henrig. Liff. &c. probabile esse, quod post Trident. tantum dirimat usque ad gradum secundum inclusive, sicut cognatio spiritualis.*

Secunda est cognatio spiritualis, quæ jure Ecclesiastico oritur inter personas aliquas ratione Baptismi & Confirmationis, dirimitque matrimonium, (ut habetur c. 1. de cognatione spiri-
tuali,

tuus, in 6. cap. Veniens, & constat ex Trid. s. 24.
l. 2. v. Bon. 9 3. p. 5. Sanch. l. 7. d. 34. Suar. 3 p. 9.
67) inter baptizantem & baptizatum, & hujus
patrem & matrem; item inter susceptorem &
susceptum, & hujus patrem & matrem.

Tertia est cognatio consanguinitatis carnalis,
quæ est vinculum personarum ab eodem stipite
proximo descendantium, dirimitque matrimo-
nium usque ad quartum gradum lineæ transver-
sæ inclusivè. Et quidem quoad primum
jure naturæ: quoad reliquos tres, solo jure Ec-
clesiastico. Unde etiam Pontifex in his, ex justa
causa, dispensare potest. Gradus verò lineæ rectæ,
probabile est, omnes jure naturæ esse prohibi-
tos. Porro pro gradibus consanguinitatis digno-
scendis statuuntur sequentes regulæ.

Prima. In linea recta tam ascendentium, quam
descendentium, quot sunt personæ, tot sunt gra-
dus, una dempta, scilicet stipite: v. g. pater & fi-
lius sunt consanguinei in primo gradu; nepos &
avus in secundo, &c.

Secunda. In linea transversa æquali, (quæ est
inter personas à communi stipite æqualiter di-
stantes) quot gradibus personæ singulæ à com-
muni stipite distant, totidem distant inter se. Un-
de frater & soror sunt in primo gradu lineæ
transversæ; patruales & consobrini in secundo,
filii eorundem in tertio.

Tertia. In linea transversa inæquali, inter per-
sonas inæqualiter distantes à communi stipite,
quot gradibus remotior persona distat à stipite,
tot gradibus distant inter se. Unde patru⁹ & nepos
Kk 4 filius

filius & soror patris, sunt consanguinei in secundo gradu, quæ omnia patent in adjuncto schemate.

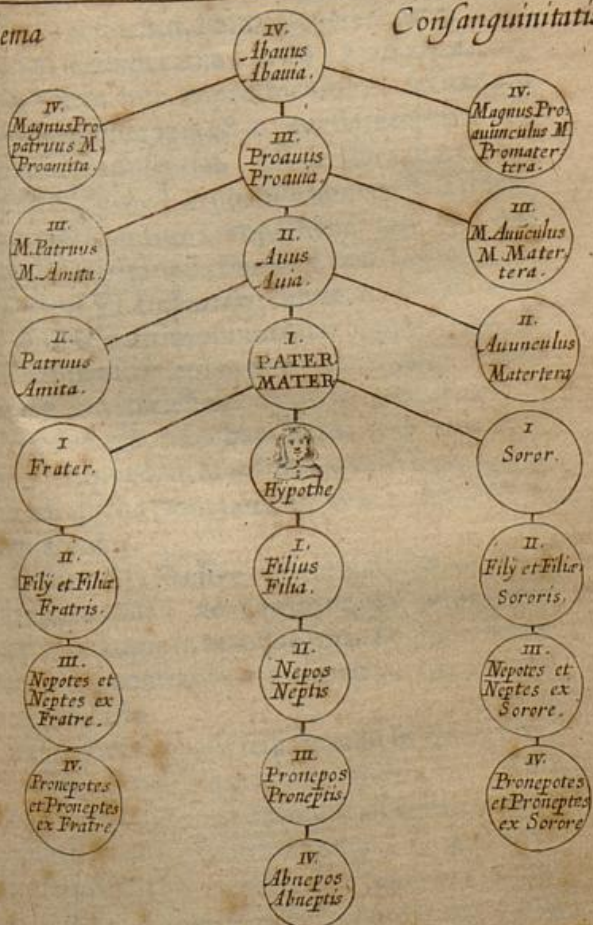
(NB)

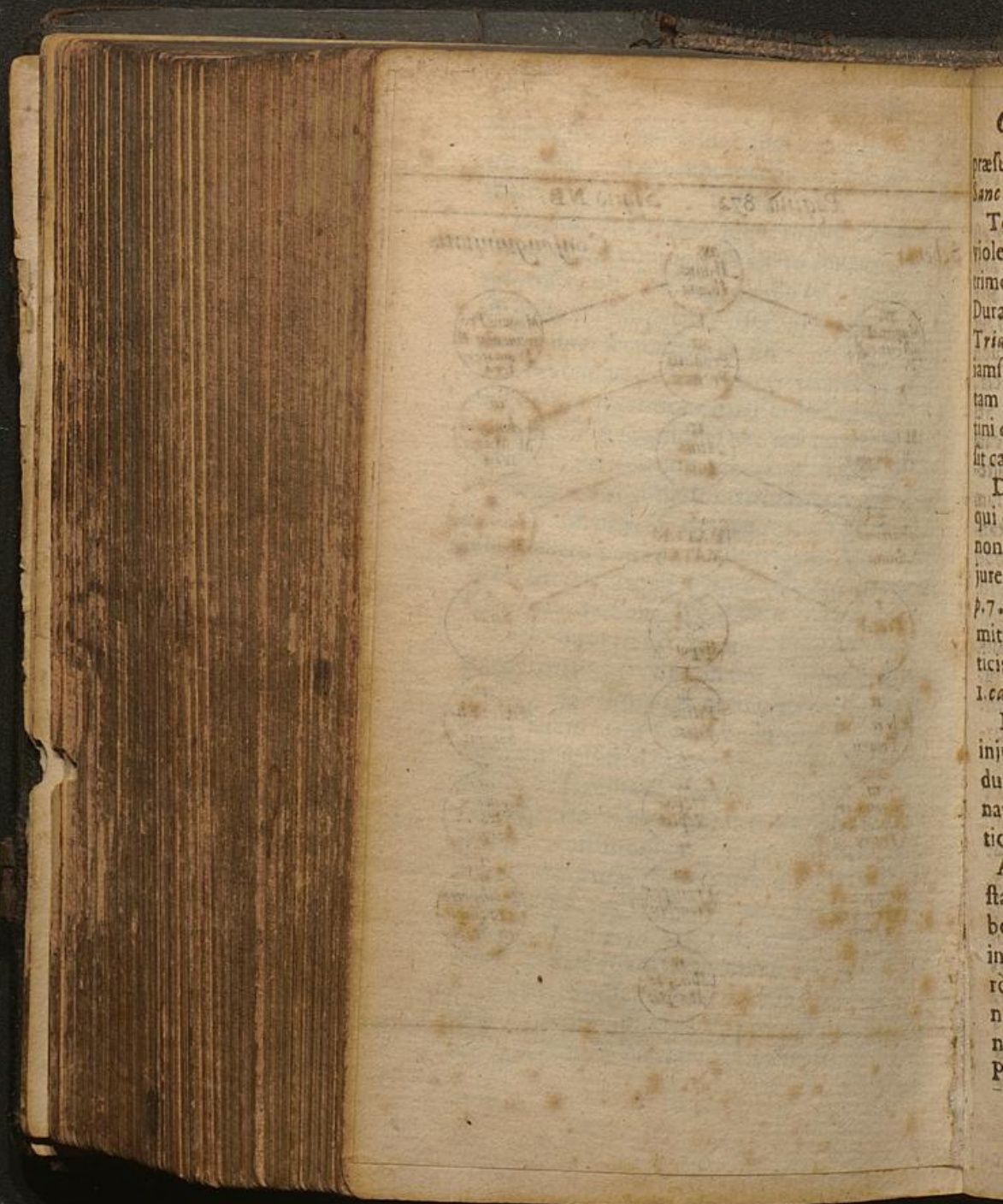
Dicitur V. *Crimen*: idque triplex. Primum est homicidium conjugis ab altero conjugè, & alio tertio, sive physicè, v.g. gladio vel veneno; sive moraliter, ut imperio, perfectum, eo consilio, ut postea inter se matrimonium contrahant. Quod si cædes tentata sit, sed non perfecta, vel perfecta, sed absque intentione matrimonii ineundi; vel cum intentione quidem ea, sed non significata exterius; vel non communi consilio, sed ab altero tantum, non dirimit matrimonium, nisi etiam adulterium præcesserit: tunc enim etsi unus tantum cædem perfecit, altero ignaro, dummodo id fecerit intentione matrimonii, verè dirimit. Ita *Con. Ledes. Sa. Sanch. l. 7. d. 78 n. 13. & d. 79.*

Secundum est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugè, & vel matrimonium ineunt de præsentibus, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis. Sed in hoc casu requiritur, ut promissio sit acceptata, & uterque sciat alterum esse conjugatum: si enim vel alteruter ignoret, non irritatur matrimonium, si quod postea ineatur conjugè mortuâ. *Perez. Con. d. 31. n. 57. & 61. Sanch. l. 7. d. 9. n. 12. Fill. n. 256, v. etiam Bon. q. 3. p. 6. n. 8. Dian. p. 3. r. 4. R. 198.* excusatque ignorantia quævis, etiam facti. *Sanch. M. Leo in praxi p. 2. f. 284.* Sufficit autem si adulter dubitet, utrum tempore adulterii & promissionis de matrimonio cum adultera, vixerit alter conjugè: quia præ-

Schema

Consanguinitatis

presumitur vixisse, nisi mors probetur. Nav.
Sanc. l. 7. de matr. d. 79. Bard. d. c. 11. §. 8.

Tertium est raptus, per quem persona cum
violenta abducitur, libidinis exercendæ, vel ma-
trimonii ineundi causa, S. Tho. Moli. t. 3. d. 105.
Durat autem hoc impedimentum, secundum
Trid. quamdiu rapta est in potestate raptoris, et-
iamsi liberè consentiat. Unde libertati restitu-
tam ducere potest. Probabile tamen est, Triden-
tini decreto tantum comprehendì raptum, qui
sit causa matrimonii, Sanch. d. 13. v. Laym.

Dicitur VI *Disparitas*, cultus, sive religionis:
qui dirimit matrimonium inter baptizatum, &
non baptizatum, etiam catechumenum. Idque
jure tantum Ecclesiastico non scripto, Bon. q. 3.
p. 7. ex Con. &c. Inter baptizatos verò non diri-
mit, etsi impediat. Matrimonia verò cum hære-
ticis etsi illicita, sunt tamen valida. v. *suprà* l. 2. s.
l. cap. 4. dub. 3.

Dicitur VII *Vis*, sive violentia, & gravis metus
injustè incussus, ad matrimonium extorquen-
dum; irritatque in utroque foro. Et quidem jure
naturæ, si à contrahente; positivo autem, si à ter-
tio sit incussus.

Adde *gravis*, qualis scilicet cadit in virum con-
stantem v. g. mortis, perpetui carceris, amissionis
bonorum, injustæ excommunicationis, enormis
indignationis patris valde austeri. Quando ve-
rò metus est levis, contractus censetur sponta-
neus, idque ad cavendas lites, etiam in matrimo-
nialibus, ut Sacramento consulatur. *Rebel. Sanc.*
Pont. &c. communiter cum Dian. p. 3. t. 4. R 230.

§ 1. § R. 117. quamvis *Nav. Gabr. & Cov.* id negent, si metus extorserit consensum, ut absque eo non fuisset *Addidi. 2. injuste*; quia si iuste sit incussus, valet matrimonium: talis enim non tam infertur ab alio, quam ab ipso met, qui causam dedit; ut si v. g. deprehenso in crimine cum filia mineris accusationem, nisi illam ducat. *Addidi 3. ad extorquendum*: quia matrimonium ex metu etiam gravissimo, undecunque & quandoque incusso, dummodo non ad matrimonium extorquendum, valet: tunc enim non tam contrahitur metu, quam eligitur medium evadendi periculum: & matrimonium est simpliciter voluntarium. Unde resolvitur valere matrimonium insequentibus casibus. *v. Bon. q. 3 p. 8.*

I Si concubinarium metu gehennae vel mortis, in morbo, vel naufragio contrahat cum concubina. *Bon. l. c.*

II Si quis à medico persuasus, non diu se viturum, nisi ducta uxore, eam ducat, *Bon. l. c. num. 19.*

III. Si in carcerem conjectus, spe evadendi, contrahat cum filia hētoris, *Sanch. l. 4. d. 12 n. 10. Con. d. 28. dub. 1 cap. 3.*

IV. Si ad mortem damnatus, ut evadat, ducat meretricem aut aliam. *Con. n. 10. Fill. c. 4. q. 1.*

V. Si Princeps obsessus offerat filiam in matrimonium obsidenti, ut liberetur obsidione *Ibid.*

VI. Si raptor vel deflorator virginis metu mortis offerat se iudici ad eam ducendam, *Bon. num. 22. ex Regim. Henrici Cae.*

VII. Si ad mortem decumbens contrahat cum filia

Filia medici, aliàs illi mederi nolentis. *Reb. Sanch.*
d. 12. Con. Fill. num. 103. &c. et si alii quidam ne-
gent.

VIII. Et si metus gravis incussus fuerit tan-
tum ad contrahendum matrimonium in gene-
re, contractum tamen nullum esse, docet *Sanch.*
Salas Palaus. Pontius &c. cum Dia. p. 4. t. 4. R. 33.
contra *Azor. & alios 4.*

IX. Quando matrimoniū ex gravi metu con-
tractū fuit, non teneri (in foro conscientiae) per
se loquendo, illud perficere, posseque altero in-
vito resilire, etiam eum, qui liber à metu fuit, et-
iam si ab ipso, seu ejus culpa illatus fuerit, docet,
Sanch. Villal. Hurt. & Ochag. cum Dia. p. 3. t. 4.
R. 229. & p. 9. t. 8. R. 27. contra Con. & Pont.

Dicitur VIII. *Ordo*, scilicet sacer, sive Major,
quem, qui non coactus suscepit, invalidè matri-
monium contrahet, ut v. supra de Sacramento *Or-*
dini, & hic *impedimento tertio.*

Dicitur IX. *Ligamen*, propter quod, quamdiu
quis ligatus est conjugī adhuc viventi, invalidè
contrahit cum alio: quanquam licitè, & sine pec-
caro; si moraliter sit certus de morte conjugis;
qui si postea compareat, tenetur ad eundem re-
dire, dimisso posteriore, v. *Bon. p. 10.*

Dicitur X. *Honestas*, hoc est, justitia publicæ
honestatis, ob quam nemo potest contrahere cū
consanguineis illius, cum qua contraxit sponsa-
lia, vel matrimonium ratum. Et quidem ante Tri-
dentinum jure antiquo, hoc impedimentum
dirimit matrimonium inter sponsum & con-
sanguineos sponsæ, usque ad 4. gradum, oritur.

que ex sponsalibus quibuscunque etiam invalidis, (præterquam ex defectu consensus) jure verò novo Tridentini, non oritur, si sponsalia sint invalida; & irritat tantum usque ad primum gradum, si ex sponsalibus; ad quartum verò, si ex matrimonio rato sequatur, v. Bon. p. 11. Sanc. l. 7. d. 68. Fill. t. 10. p. 2. cap. 6. Notat etiam Dian. non oriri ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis, p. 3. t. 2. R. 232. ex Pont. & alii 3. contra Sanch. uti neque ex conditionatis, donec conditio sit impleta p. 9. t. 6. R. 25. ex Opáton. Oriri tamen ex matrimonio invalido, nisi sit tale ob defectum consensus, p. 9. t. 6. R. 50. ex declaratione Pii V. atque etiam ex clandestino. *Ibid.* R. 53. ex Pontio, Palao, Hurt. Perex &c. contra Sanch. & Prap.

Dicitur XI. *Ætas*: quia ad valorem matrimonii, jure Ecclesiastico requiritur annus 14. viri & 12. sceminæ, completus: nisi tamen malitia ætatem suppleat, hoc est, adfit & doli capacitas, & potentia ad copulam, de quibus judicare prudentum est, Laym. c. 12. n. 1. Cap. De illis &c. ult. eodem tit.

Dicitur XII. *Affines*. Est autem affinitas, propinquitas personarum, nata ex copula carnali, si-ve licita si-ve illicita. Utraque, jure saltem Ecclesiastico, dirimit matrimonium: illa usque ad 4. gradum inclusivè; hæc verò jure novo, usque ad secundum tantum. Et quidem si antecedit matrimonium: nam si superveniat, v. g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu, non dirimit, licet is, qui peccavit, non possit petere debitum, sed tantum reddere. Porro gra-

videat & amplius probabile.

us & lineæ affinitatis accipiuntur, sicut in consanguinitate, ita ut qui est uxoris consanguineus in primo gradu, sive rectæ, sive transversæ lineæ, is sit affinis marito in eodem gradu lineæ rectæ vel transversæ. Denique omnis affinitas, quæ oritur ex affinitate, sublata est per *Concilium Lateranense. v. Laym. & Bon. p. 12. Unde resolves.*

I. Is, qui fornicatus est cum sorore sponsæ suæ, cum neutra potest validè contrahere citra dispensationem; imò nec cum earum consobrina, vel matertera.

II. Potest quis ducere affinem fratris sui, etiam in primo gradu v. g. duo fratres possunt ducere duas sorores; imò pater & filius possunt ducere matrem & filiam. *Laym. Bon. l. c.*

III. Titius potest successivè ducere Titiam & Bertam, quæ fuerunt uxores Caii & Sempronii fratrum.

IV. Titius, qui duxerat sororem Caii, potest post mortem Caii, ejusque sororis, ducere Bertam uxorem Caii.

Dicitur XIII. *Si clandestinus*: quia *Trid.* irritat matrimonia eorum, qui contrahunt aliter, quàm coram Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius vel ordinarii licentia, & duobus minimùm testibus: vultque graviter puniri eos, qui contra hoc contraxerint, vel etiam interfuerint. *Vnde resolves.*

I. Per Parochum intelligitur is, qui habet ordinariam jurisdictionem in contrahentes, utpote qui domicilium & habitationem habeant in ejus Parochia; item Episcopus, vel ejus Vicarius in

fua diœcesi, uti & Papa: item Capitulum sede vacante; Cardinales in Ecclesiis sui tituli, legati in sua provincia. Sufficit etiam excommunicatus, aut non Sacerdos. Nec requiritur, ut à patre rei verè sit Parochus, sed sufficit, si habeat titulum saltem coloratum, ita ut communi errore habeatur Parochus. nec sit intrusus absque omni titulo, v. *Bon. q. 2. p. 8.*

II. Parochus, vel quivis habens jurisdictionem ordinariam, potest alium sibi substituere; non tamen nisi Sacerdotem.

III. Cum ad testes requisitos non addatur, debere esse omni exceptione majores, sufficiunt etiam infames, scœmine, pueri habentes usum sufficientem rationis, parentes, domestici, ac servi.

IV. Si duo sint Parochi ejusdem Parochiæ, potest uterque assumi. Similiter qui habet duo domicilia quæ æqualiter inhabitat, vel domum, quæ partim pertinet ad unam Parochiam partim ad alteram, potest alterutrum accersere: quia uterque est proprius Parochus. *Lay. Bon. l. c.*

V. Et si ex præcepto adhibendus sit Parochus contrahentis illius, in cujus Parochia matrimonium celebratur: sufficit tamen ad valorem, si alterius Pastor assistat, ut declaravit *Congregatio Cardinalium*, apud *Rebel & Bon. q. 2. p. 8.* etiam extra suam Parochiam, vel diœcesin; quia hic actus non est jurisdictionis contentiosæ. Non tamen licebit tunc nuptiis benedicere, sine alterius licentia. *Sanch. l. 3. d. 19.*

VI. Is, qui substituitur, debet habere expressam, vel saltem tacitam licentiam, ex ratihabitione

ne de præfenti: quia non sufficit rati habitio de futuro, quâ quis putet alterum postea ratum habiturum. *Sanch. d. 35. Regim. Con. apud Bon. l. c. m. 31.* licet ipse neget tacitam sufficere.

VII. Vagabundi possunt contrahere coram quolibet Parocho, (idque, ut *Lay. c. 4. n. 3.* docet ex *Sanch.* etsi alteruter tantum sit vagus.) Hic autem tenetur de illorum conditione diligenter inquirere, ut monet *Trid.* an scilicet alibi sint conjuncti, &c. & deinde petere licentiam ab Episcopo assistendi; sine qua licet validè assistat, graviter tamen peccat. Ita *Lay. t. 4. l. 3. ex Sanch. d. 19. & d. 25. n. 14.*

VIII. Peregrini, qui ex causa exiguo tempore domo absunt, non possunt contrahere peregrè coram Parocho loci: quia non est illorum verus. Aliud est de iis, qui alicubi habitacionem figunt, pro majore parte anni, aut eò venerunt animo manendi, saltem majore anni parte, licet postea contingat casu subitò recedere; v. g. famuli ancillæ, studiosi, *Bon. q. 1. p. 8. n. 1. Sanch. l. 3. d. 23. n. 11.* Ratio, quia contrahunt ibi domicilium Parochiale, & Pastor illius loci est proprius illorum.

IX. Parochus & testes sic debent esse præfentes, ut advertere possint quid agatur, & de testari. Et quidem non est necesse, ut ipsi videant contrahentes, dummodò audiant verba contractus, si voces contrahentium noverint. *Sanch. Fill. Pont. & alii. cum Dia. p. 8. r. 7. R. 68.* contra *Barbos.* Nec refert, etiamsi per metum, vim, dolum, aut injuriam nolentes detineantur, vel etiam

iam contradicant, ac resistent: aut licet prohibiti sint ab Ordinario, ne intersint. *Bon. l.c. ex decla. Card. Con. Fill. Sanc. ll. cc. &c.*

X. Parochus tenetur utrumque contrahentem interrogare, non quidem de impedimento. *Gutier. Sanch. Dian. p. 3. t. 4. R. 294.* sed de mutuo consensu. *Trid. sess. 24. c. 1.* Ejus tamen omisso, quando de utriusq; libero consensu constat, venialis tantum est *Sanch. Con. Dia. l. c.* Similiter mortale non esse, et si intellecto consensu non dicat: *Ego vos conjungo in nomine Patris & Filii & Spir. S. docet Sanch. Con. Fill. Gutier. Dia. p. 3. t. 4. R. 256. contra Rebell. &c.*

Dicitur XIV. *Et impos*, quod impedimentum vocatur frigiditas, vel impotentia, Quæ si perpetua sit, & matrimonium antecedit, irritat illud jure naturæ; vel omne, & respectu cujus cunque, si sit absoluta; vel certum tantum, si sit restricta seu respectiva. Idque sive orta sit ab intrinseco, & vitio naturæ, sive ab extrinseco, opera hominis vel diaboli; sive cognita alteri fuerit, sive non; sive sit ex parte utriusque contrahentis, sive alterius tantum. Ratio, quia matrimonium consistit in mutua traditione corporum, physice aptorum ad generationem, sive in traditione potestatis corporis ad copulam conjugalem: hanc autem potestatem impotens non potest tradere, cum eam non habeat.

Porro impotentia in viro esse censetur, quando est Eunuchus, vel saltem non potest seminare intra naturale vas foeminae: in foemina vero, quando vel seminare non potest, (si verum est, semen

femen foeminarum requiri ad generationem)
 vel propter arctitudinem non potest virum pati,
 aut ejus semen recipere.

Dixi I. *Si sit perpetua* : qualis est, quæ nulla ar-
 te potest tolli. In dubio autem perpetuitatis,
 conceditur à jure triennium, & experiendum
 bona fide.

Dixi II. *Si antecadat* : nam si subsequatur ma-
 trimonium, non irritat illud, etsi usum ita impe-
 diat, ut soli contactus, & oscula liceant, extra pe-
 riculum pollutionis. Idque quando impotentia
 est certa : nam si dubia sit, tam diu licet conari ad
 copulam, quamdiu probabilis est spes seminan-
 di intra vas. *Laym. l. 5. c. 10 p. 4. ca. 12. ex Sancto
 Navar. Henric* Unde resolves.

I. Invalide contrahunt evirati, seu Eunuchi,
 quando carent utroque teste : quia non emit-
 tunt verum semen aptum generationi. Nec re-
 fert, quòd instar senum sterilium satisfaciunt
 concupiscentiæ foeminae ; quia id non faciunt
 per copulam natura sua aptam generationi, ob
 defectum seminis, quod senes tamen emittunt,
 etsi semen senum per accidens non sit prolifi-
 cum. *Lay. l. c. Bon. q. 3. p. 13. &c.*

II. Validè contrahunt, I. Steriles, quia etsi sint
 impotentes ad generationem, non tamen ad co-
 pulam, atque adeò sunt capaces omnis juris &
 obligationis matrimonii ; & susceptio prolis li-
 cèt sit præcipuus, non tamen unicus, nec imme-
 diatus finis matrimonii. *Bon. q. 3. p. 13. ex Henric.
 Con. Fill. &c.* Eadem est ratio de iis, quæ non
 edunt foetum, nisi mortuum, vel non nisi cum
 per-

periculo vitæ. *Bon. &c. l. c. 2.* Hermaphroditus: quia verè sunt potentes ad usum matrimonii. Et quidem si alter sexus emineat, secundum illud tantum valebit: si uterque sit par, optio illis datur, ut utrolibet utantur, ita tamen ut quem semel elegerint, semper retineant. *Sanc. l. 10. d. 106. Bon. l. c. ex Henrig. Sanch. Con. Fill. &c. 3.* Is qui paulò post est moriturus; quia in eo manet potentia ad coitum, etsi per accidens vi morbi impediatur. Patet ex praxi Ecclesiæ, quæ illis interdum suadet, ut concubinas ducant. *Lay. l. c. ex Sanch. d. 105. n. 3. Covar. &c.*

III. Impuberes, si utantur ratione, non jure naturæ, sed Ecclesiastico tantum, invalidè contrahunt; quia impotentia illorum est tantum temporalis, v. supra hoc dub. imped. 3.

Quæres. Quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis?

Resp. Circa ea *Congregatio Cardinalium* resolvit sequentia. 1. Ubi hoc decretum Concilii nondum publicatum est in Parochia, v. g. in Saxonia & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilii fuit observatum. 2. Hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam servare. Unde consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. *Laym. tamen l. 5. c. 10. p. 2. c. 4.* putat eam
NON

non esse mentem summorum Pontificum, propter gravissima incommoda inde subsequutura. 3. Si Parochia, in qua aliquando decretum fuit observatum, proprio Parocho, & Episcopo careat, nullusque istic sit, qui vices Episcopi vel Parochi suppleat, matrimonium valere absque presentia Parochi; servatâ tamen, in quibus potest, formâ Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Idem est, si Parochus & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eorum metu absit à diocesi, & ad neutrum sit tutus accessus.

Dicitur XV. *Raptave sit*, de quo v. supra in impedimento criminis.

DUBIUM III.

Quomodo matrimonium invalidum sit revalidandum?

Resp. I. Si fuit invalidum propter consensum fictum, vel metu extortum, sive ex una, sive ex utraque parte, potest revalidari per quodcumque signum veri & novi consensus: quia si altera tantum pars fidè contraxit, consensus unius partis habitualiter permansit; ergò accedente alterius consensus validatur, *Sancti. l. 2. d. 32. n. 9. Con. d. 24. dub. 10. n. 89. Navar. Fill. Bon. &c.* Unde resolves.

I. Si metus, vel defectus consensus fuerit alterius tantum partis, curandum est, ut ea saltem novum & liberum consensum eliciat, & externis signis prodatur: alteri autem parti non opus est declarari,

rari, præstari novū consensum ad valorem matrimonii *Sanch. l. c. n. 10. Con. Bon. p. 9. v. Maratius d. 7. f. 15. n. 4.*

II. Si uterque fide, vel coactè consenserit, necesse est, ut uterque consensum renovet, & verbis exprimat. Quia cum utriusque consensus planè nullus fuerit, æque necesse est renovare, & declarare, ac si factum nunquam fuisset *Marat. l. c. n. 3.*

Resp. II. Si invalidū fuit propter impedimentum consanguinitatis, v. g. vel aliud simile occultum dirimens, tunc eo per dispensationem, vel aliter sublato, atque ita personis ad contrahendum habilitatis, requiritur novus utriusque consensus, signo externo expressus: & quidem, ut probabilius docet *Sanch. l. 2. d. 36.* absolutus, & independens ab antiquo. Ratio, quia neutrius consensus antiquus fuit legitimus, cum non caderet in legitimam materiam. *Vnde resolut.*

I. Si in tali casu altera pars sit ignara impedimenti vel dubitetur an sciat, illa suaviter inducenda est ad novum consensum absolute præstandum, dicendo v. g. *Si mihi non nupsisses, nonne modo nuberet?* vel: *Angor scrupulus de matrimonio nostri valore, ideoque renovemus consensum.* Quod si fiat, sufficere (præsertim si sequatur affectu maritali copula) docet *Quintan. in append. t. 7. d. ult.* Quòd si autem periculum sit, ne pars illa impedimentum ignorans detrectet, & scandala, gravesque molestiæ timeantur, licet uti sententia contraria, quæ docet sufficere, ut sola pars impedimenti conscia consensum renovet,

vet. & alteri declaret *Sanch. lib. 2. d. 26. & lib. 8. d. 34. n. 61. Les. lib. 2. ca. 17. Con. d. 24. du. 10. & Fill. n. 29. & c. Di. p. 4. t. 4. R. 49.*

Resp. III. Ut matrimonium invalidum, quod coram testibus & Parocho est celebratum, revocetur, non opus est denuò coram Parocho & testibus iniri, si impedimentum sit occultum: si sit notum: quia prius matrimonium præsumptione Ecclesiæ censetur validum, non autem posterius. *Nav. Sanch. lib. 2. d. 37. Con. d. 24. dub. 4. Reg. lib. 31. n. 183. Fill. n. 93.*

DUBIUM IV.

A quo, & ob quam causam, possit dispensari in impedimentis matrimonii?

Resp. I. Papa non potest dispensare in impedimentis jure naturæ, vel divino dirimentibus, nisi ex speciali concessione: in iis verò, quæ jure Ecclesiastico dirimunt, potest. Ratio prioris, quia inferior non dispensat in lege superioris: nec homo in lege naturæ. Addidi, nisi ex speciali: quia sic Pontifex (non tamen Episcopus) potest matrimonium ratum dissolvere, ex justa causa. *Sanch. Les. Prop. q. 5. d. 8. Dia. p. 8. t. 1. R. 62. & 93.* Ratio posterioris, quia Pontifex talia impedimenta inducit; ergo etiam potest tollere, & quidem solus. *Vnde resolves.*

I. Episcopus impedimentis dirimentibus matrimonium jam contractum, non potest ordinario jure dispensare, nisi ex tacita concessione in casu necessitatis, quando sequentia concurrunt.

— 1. Ut

Ut defectus sit dispensabilis. 2. Ut sit occultus, id est, non sit notorius, seu divulgatus. 3. Ut ex altera parte saltem, matrimonium bona fide sit contractum. 4. Ut non sit facilis accessus ad Papam. Ita comm. *Sanch. Con. Mart. Perez. d. 4. s. 7.* Quando autem contractum est ex dispensatione subreptitia non potest Episcopus sua dispensatione priorem confirmare. *Dian. p. 9. t. 7. R. 40. ex. Prap. Perez. &c.* In impedimentis vero dirimentibus matrimonii nondum contracti, videtur nunquam posse: imò nec legatus à latere, nisi ex speciali facultate, *Laym. lib. 5. tr. 10. p. 4. cap. 6. lib. 8. tr. 4. c. 22. Bon. q. 3. p. 15. &c.* contra quos *Dian. p. 8. t. 3. R. 80.* cum *Prap. Villa. &c. Escob. de leg. ex 14. c. 4.* putat Episcopum id posse aliquando in casu raro, ex causa maximè urgente, si omnibus tentatis iudicetur necessarium esse ad vitandam gravem infamiam, vel grave scandalum, cui aliter occurrere non posset; idque tacita Papæ licentia.

Resp. II. In Impedimentis non dirimentibus, possunt Episcopi dispensare universaliter, Quod addo, quia excipiunt illa, quæ jure naturali & divino impediunt, ut votum castitatis absolutum, & perfectum. (*Bon. q. 3. p. 15. ex Nav. Sant. &c.*) & sponsalia priora, ut habet *Tann. d. 8. q. 4. dub. 2. n. 30. ex Sanch. l. 7. d. 17. n. 8.* Idem habet *Fill. t. 10. p. 2. cap. 40. n. 306. Laym. l. 5. c. 10. p. 2. cap. 15. num. 2. sub finem.* Similiter Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ matrimonio superveniunt, & impediunt petitionem debiti, videlicet cognationis spiritualis, vel affinitatis. *Bon. l. 6.*

ex *Sanch. l. 8. d. 1. n. 16. F. l. l. c.* ubi excipit incestum commissum (matrimonio consummato,) cum consanguineis uxoris, in iis, qui non sunt juvenes,

Resp. III. Possunt etiam confessarii regulariter approbati, de licentia tamen suorum Provincialium, dispensare ad petendum debitum conjugale, propter cognitionem consanguinei conjugis in secundo gradu, ut *Rodrig. regularium to. 1. q. 63. a. 1.* nullo modo tamen in impedimento ipso. *vid. Mart. Perez. d. 44. f. 7. n. 13. Dixi, Provincialium:* quia quod *Molfes. Leon &c.* volunt, Confessarios Societatis JESU habere omnes hanc facultatem immediate à P. Generali, id refutat *Diaz. p. 3. t. 2. R. 14.*

Resp. IV. Ut licite dispensetur in impedimentis dirimentibus, requiritur justa causa: qualis secundum *Fell. cap. 8.* est v. g. Extinctio magnæ litis, vel odii inter agnatos. 2. Ablatio scandali. 3. Inæqualitas matrimonii, nisi consanguineis vel affinibus nubatur. 4. Defectus dotis competentis. 5. Conservatio facultatum in eadem cognatione. 6. Merita petentis dispensationem. Plures *vid. apud Sanc. d. 19. Con. d. 33. Hurt. d. 26. Mart. Perez. d. 44. f. 5.* ubi notat. 1. Quanto gradus consanguinitatis vel affinitatis est propinquior, tanto requiri causam graviores. 2. Sæpè plures aggregatas causas sufficere, quarum singulæ non sufficerent. *vid. etiam Dia. p. 8. t. 3. R. 93.*

Resp. V. Si quis dubitet an habeat impedimentum dirimens, v. g. contrahendi matrimonium cum certa persona, & adhibita diligentia sufficienti

ficienti non possit intelligere veritatem, probabile est posse cum ea contrahere sine dispensatione, (nisi tamen præsumptio aliqua stet pro impedimento) quia possessio stat pro libertate contrahendi, *Sanch. Sancius, Franc. Lugo, Bard. d. 6. c. 11. p. 7. §. 11. contra Laym. & Palaum.*

LIBER VII,

De Censuris Ecclesiasticis, & Irregularitatibus.

CAPUT I.

De Censuris in genere.

DUBIUM I.

Quid Censura Ecclesiastica?

RESP. Est pœna spiritualis & medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti, ac contumaci, per potentiam Ecclesiasticam auferatur usus quorundam bonorum spiritualium, *Laym. l. 1. c. 5. p. 1. c. 1. Unde resolves.*

I. Per censuram non privatur homo bonis mœrè internis, v. g. caractere, potestate ordinis: nec bonis propriis, ac privatis, v. g. fide, charitate, gratia, &c. sed quibusdam externis & publicis, si-ve actionibus, quæ habent spirituales aliquem effectum, vel commodum, ut sunt sacrificium, officium divinum, beneficium administratio & su-